

CONȘTIINȚA CA FUNDAMENT AL DREPTURILOR OMULUI

Prof. univ. dr. Nasty VLĂDOIU

Facultatea de Drept – Universitatea Transilvania din Brașov

Abstract

Human rights transfigure and transpose in the same time the divine will, to the project of MAN, as a product of Creation as it is written in Scripture, "let your will be done, as in heaven, so on earth".

The main mission and existential goal of man is seeking the Creator, and this fact can be achieved only if humanity through each individual and in its entirety is aware, that respect for human rights can facilitate his proximity to the Creator and to the universal essence. Respect for human rights is not only an obligation itself, but it is also the privilege and chance of every individual to exercise human conscience at the highest level.

Keywords: *consciousness, human rights, humbleness.*

Conceptul de drepturi și libertăți fundamentale ale omului este rezultatul procesului evolutiv bidimensional, filozofic și juridic al gândirii indivizilor dintr-o societate structural organizată. Mai mult, definirea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale fiecărei ființe umane au constituit o preocupare constantă a gânditorilor umanității, fiecare epocă îmbogățind conținutul conceptului¹.

În cele ce urmează, pentru a explica într-un mod cât mai cuprinzător ideea de bază, vom prezenta definiția noastră pentru drepturile omului, încercând să obținem o formă concisă, surprinzând esențialitatea, succintă și totodată lipsită de lapidaritate.

Așadar, în opinia noastră, **Drepturile omului reprezintă expresia supremă a proiecției rațiunii și conștiinței umane, materializată printr-un sistem de norme juridice internaționale prin care îi sunt atribuite și recunoscute individului însușiri și capacități care asigură demnitatea, libertatea și dezvoltarea personalității sale, garantate instituțional.**

¹ O. Predescu, *Protecția Internațională a Drepturilor Omului*, Ed. Omnia Uni S.A.S.T., Brașov, 2010, p. 7.

În ceea ce privește definiția conștiinței, Dicționarul politic ne oferă varianta „cea mai înaltă formă de reflectare psihică a realității, proprie numai oamenilor, produs al activității creierului uman, sub acțiunea condițiilor sociale”. În DEX, conștiința este definită ca „Intuiție pe care ființa umană o are despre propria existență sau Cunoaștere intuitivă sau reflexivă pe care o are fiecare despre propria existență și despre lucrurile din jurul său”².

Din punct de vedere etimologic, cuvântul conștiință provine din latinescul „**cum**” – **cu** și „**scienza**” – **știință** ... cu știință (cunoaștere)³.

Drepturile omului transfigurează și transpun totodată voința divină, la proiectul OM, ca produs al Creației așa cum este scris în Scriptură „*facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ*”⁴.

Omul are ca menire și scop existențial căutarea Creatorului, iar acest fapt se poate realiza numai dacă omenirea conștientizează, prin fiecare individ în parte și în întregul ei, că respectarea drepturilor omului îi poate facilita apropierea de Creator și de esența universală.

Întregul proces de căutare a Creatorului de către om, trebuie să fie considerat drumul spre desăvârșire, iar această finalitate este de fapt o nouă etapă de la care omul începe să-L înțeleagă pe Creator, apropiindu-se în acest fel de voința divină.

Întreaga relație Creator – OM, își regăsește fundamentul în voința permisivă a divinității, constând în adevărul revelat conform căruia „Dumnezeu l-a creat pe om după chipul și asemănarea sa⁵, pe care omul o poate atinge numai prin autodesăvârșire”. Această asemănare nu este una fizică, ci una imaterială care impune omului o condiție sine qua non, și anume, existența și realizarea **conștiinței**.

Drepturile omului fiind **expresia supremă a conștiinței și rațiunii umane**, pot face posibilă apropierea de Dumnezeu (Creator) însă trebuie avută în vedere respectarea unei alte condiții importante, și anume „comandamentul cu geneză religioasă de a-ți iubi aproapele ca pe tine însuși”.

Universul Creator a conceput „Proiectul OM”, **în mod voit imperfect**, cu un scop bine definit... acesta constă în realizarea și îndeplinirea de către fiecare individ, în parte, a obligației perpetuă de pregătire și perfecționare, în vederea conștientizării existențiale, mai întâi prin descoperirea valorii intrinseci a ceea ce înseamnă omul în relația sa cu propria conștiință, iar după aceea, ce este omul când se raportează la Creatorul său.

Indivizii, prin iubire, realizează și determină conștiința în modul cel mai facil cu putință, iar indivizii care sunt conștienți de valoarea și puterea conștiinței, devin capabili și propozabili pentru inițierea unei reale evoluții a speciei umane în univers.

² Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită).

³ *Idem*.

⁴ Biblia - Nouă Traducere În Limba Română (NTLR), Matei 6:10, Ed. Biblica, 2006.

⁵ Biblia - Cf. Geneza (Facerea) 1, 26 și I Corinteni 11,7; și Înțelepciunea lui Solomon 2,23.

Se pare că drepturile omului și totodată respectarea acestora, reprezintă un mijloc eficient prin care oamenii se ajută reciproc, din generație în generație, să realizeze și să acumuleze calitativ și cantitativ „Conștiința Comună”, această valoare incomensurabilă a umanității care facilitează apropierea de momentul îndeplinirii misiunii și atingerii scopului nostru existențial.

Respectarea drepturilor omului reprezintă nu numai o obligație în sine, ci este totodată privilegiul și șansa fiecărui individ de a exersa conștiința umană la cel mai înalt nivel.

Această perspectivă teleologică ar trebui să inducă membrilor unei societăți date, un adevărat *modus vivendi*, care să genereze o atitudine demnă și o conduită sublimă, bazate pe **Smerenie**.

Smerenia este atitudinea plăcută Creatorului și a unui număr semnificativ de semenii ai noștri, aceasta este însăși desăvârșirea comportamentală.

Smerenia nu înseamnă a trăi în mod umil și supus, modest, și a renunța la propria persoană în favoarea placului semenului nostru, dimpotrivă, înseamnă energia superioară care îți oferă confortul existențial împreună cu materia, dar oarecum, în afara ei.

Smerenia înseamnă conștientizarea relației existențiale dintre CREATOR și OM și poziționarea corectă a celui de-al doilea în ecuația universală... „Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor va fi împărăția Cerurilor”⁶.

A fi „sărac cu duhul” trebuie interpretat în sensul de a-ți hrăni calități opuse celor care te îndeamnă la atitudini și sentimente de mândrie, slavă deșartă și ego-centrism, în sensul de a fi smerit cu duhul. Iar a fi smerit cu duhul înseamnă „a-ți recunoaște păcătoșenia și nevrednicia ta, și a te lăsa întru totul condus de harul lui Dumnezeu, nepunându-ți nicidecum nădejdea în puterile tale duhovnicești iar atunci harul te conduce la Împărăție”⁷.

Drepturile omului **sunt un adevărat standard existențial pentru OM**, iar acolo unde ele nu sunt respectate trebuie să se intervină cu toate mijloacele și instrumentele necesare în vederea restabilirii situației de normalitate.

Respectarea drepturilor omului nu poate și nu trebuie negociată, de către nimeni și în niciun fel, nicicând și niciunde. Această idee trebuie să configureze mentalul uman din perspectiva înțelegerii personale și a integrării în univers.

Dacă bunăoară Creatorul a oferit Proiectul OM, acesta din urmă prin conștiință trebuie să-și respecte standardul existențial și anume Drepturile Omului, consolidând astfel conștiința socială pentru viitorul armonios al omenirii.

Oricât ar părea de subiectivă tema despre conștiință și oricât de dificil ar fi de explicat, un lucru este cert, și anume: *conștiința trebuie dezvoltată*.

⁶ Biblia - Nouă Traducere În Limba Română (NTLR), Matei 5.3, Ed. Biblica, 2006.

⁷ Arhimandritul Mihail, Evanghelia tălcuită. Evanghelia după Matei <https://ganduridinortodoxie.wordpress.com/pravila-de-rugaciune-bogorodicinaia-nascatoare-de-dumnezeu/page/674/>.

Studiul conștiinței a făcut inițial obiectul teologiei timpurii și filosofiei, iar în ultima perioadă a devenit și obiectul cercetării pentru oamenii de știință.

Doctorul Stanislav Grof, unul dintre cei mai importanți și renumiți cercetători din sec. XX⁸, ai domeniului, susținea că: „dezvoltarea conștiinței conduce frecvent la transformări profunde ale individului, la reducerea semnificativă a agresivității, la creșterea înțelegerii, a compasiunii și a toleranței, dar mai ales la creșterea capacității de a se bucura de viață”⁹.

Iată cum, prin dezvoltarea conștiinței individul ca cetățean constituțional, devine complementar eforturilor statului care conform art. 47 alin. (1) din Constituția României „...este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent”¹⁰.

Prin dezvoltarea conștiinței, individul dobândește capacitatea de a se bucura de viață, așa cum afirma mai sus dr. Stanislav Grof. Această atitudine a individului este nu numai complementară eforturilor statului, dar este și o condiție sine qua non pentru o societate sănătoasă.

Mai mult, constituțiile multor state ale lumii, conțin prevederi referitoare la „libertatea conștiinței”. Aceste prevederi configurează și solicită respectarea dreptului la liberă conștiință.

În Constituția României, la art. 29 alin. (2), legiuitorul constituțional precizează că „Libertatea conștiinței” este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc”.

Interesant de observat este și faptul că în Constituția României, Libertatea conștiinței este tratată în același articol 29, alături de reglementările pentru culte. Acest fapt ne conduce la concluzia că legiuitorul constituțional tratează problematica conștiinței și din perspectiva teologică, viziunea sa, fiind în sensul prezentării legăturii intrinseci dintre libertatea conștiinței și libertatea religioasă.

Art. 29 alin. (1) întărește această viziune, stipulând că „Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nicio formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale”.

Așa cum se poate deduce, în mod facil, conștiința este studiată interdisciplinar, și de la abordarea teologică la cea a fizicii cuantice i se atribuie tot felul de apartenențe funcționale și nu numai. Însă, având în vedere susținerile Marelui Dr. Stanislav Grof, ne putem întreba fără teama de a greși, retoric desigur, dacă nu oare acesta este dezideratul cerinței generale de respectare a drepturilor omului??

Răspunsul este unul clar pozitiv, însă dă naștere la o altă întrebare legitimă: oare azi omenirea, lucrează în sensul în care trebuie și cu mijloacele și instrumentele adecvate, și mai mult decât atât, acolo unde ar fi necesar??

⁸ Psihiatru, profesor și autor de origine cehă <https://stanislavgrof.com/>.

⁹ E. Laszlo, S. Grof, P. Russel, *Revoluția Conștiinței*, Ed. Elena Francisc, București, 2009.

¹⁰ Titlul II, Capitolul II, art. 47 din Constituția României.

Desigur, drepturile omului sunt protejate prin norme juridice, care dacă nu sunt respectate de bunăvoie, se recurge la forța de coerciție a statului în general și a autorităților de forță în mod special și aplicat. Nu suntem nici partizanii înlăturării metodelor *manu militari* în cazurile limită, dar considerăm cu vehemență și credem în același mod că soluția este doar educația. Educația este cea care ajută în mod direct la dezvoltarea conștiinței individuale și a conștiinței comune, colective, într-o societate dată.

Iată cum, această relație dintre educație și drepturile omului trebuie configurată și conturată cu ajutorul acestui **filtru esențial și absolut numit conștiință**, care numai prin educație sau revelație poate să se dezvolte și să se consolideze ca fundament al drepturilor omului. Renumitul doctor David R. Hawkins¹¹ este cel care a creat harta nivelurilor de conștiință prin care explica comportamentul oamenilor din punct de vedere psihologic și social. În cartea sa, *Putere versus forță - Determinanții ascunși ai comportamentului uman*, Hawkins susținea că „conștiința este cel mai înalt nivel de dezvoltare a psihicului, inerent numai omului. Dezvoltarea sa este determinată de condițiile sociale. Structura conștiinței include, prin urmare, cele mai importante procese cognitive prin care o persoană își îmbogățește constant cunoștințele”¹². Totodată, dr. Hawkins arată că, de fapt, „conștiința este un sistem cu mai multe niveluri și mai multe straturi care guvernează activitățile, gândurile, sentimentele și acțiunile unei persoane. Conștiința este dinamică și schimbătoare”¹³.

Pentru a întări cele susținute, apreciem perspectiva ecleziastică ca fiind cel puțin la fel de relevantă, astfel, extrasul din cartea *Morala creștină* ce conține cugetări ale Sfântului Nectarie de Eghina¹⁴, care vorbind despre menirea omului ca ființă rațională spunea „omul este cu adevărat o ființă superioară. Numai el cercetează cerul și adâncul cerului și Îl caută pe Creatorul lui¹⁵, numai el are doruri nesfârșite, numai el trăiește pentru o lume ideală, numai el are cugete morale și sentimente morale, numai el caută cunoașterea ființelor, numai el își consemnează propria istorie, numai el își immortalizează numele, numai el își caută misiunea, numai el trăiește pentru nemurire, numai el trăiește ca să se înalțe la Dumnezeu cu Care se silește să se unească”.

¹¹ Medic, autor și lector. Cercetările dr. Hawkins cu privire la natura conștiinței au condus la publicarea dizertației sale de doctorat „Analiza cantitativă și calitativă și calibrarea nivelurilor conștiinței umane”. Aceasta a constituit baza științifică de la care a fost scrisă cartea *Putere versus forță: o anatomie a conștiinței*, devenită ulterior text universitar.

¹² David R. Hawkins, *Putere versus forță. Determinanții ascunși ai comportamentului uman*, Ed. Cartea Daath, 2007, pp. 159 -164.

¹³ *Idem*.

¹⁴ Sfântul Nectarie de la Eghina, *Morala creștină*, Ed. Doxologia, 2013, <https://doxologia.ro/cuvant-de-folos/despre-menirea-omului-ca-fiinta-rationala>.

¹⁵ Ps. 138,8.

Referitor la menirea omului, constând în contribuția sa la restaurarea pe pământ a Împărăției iubirii și libertății, Sfântul Nectarie Taumaturgul de Eghina gândea și exprima că „există Împărăția lui Dumnezeu acolo unde ființe raționale, ca ființe libere din punct de vedere moral, au relații între ele, sunt legate între ele prin iubire frățească și Îl au pe Dumnezeu împărășind în mijlocul lor, Îl cunosc pe El, Îl iubesc și Îl slujesc, fac voia Lui „*ce este bun, plăcut și desăvârșit*”¹⁶ se supun Lui ca Unui Împărat și Dumnezeu al Lor. Pentru această lucrare, omul este potrivit prin fire, creat fiind după chipul lui Dumnezeu”¹⁷.

Mai departe silogismul poate continua în sensul de a se realiza ce înseamnă un stat sau o societate data în care viața indivizilor este bazată pe proiecția rațiunii dar mai ales a conștiinței umane.

Încheiem, fără a avea pretenția exhaustivității tratării subiectului printr-o invitație la introspecție și la reconsiderare, acolo unde este cazul.

BIBLIOGRAFIE

1. Biblia - Nouă Traducere În Limba Română (NTLR), Matei 5,3, Ed. Biblica, 2006
2. Biblia - Nouă Traducere În Limba Română (NTLR), Matei 6:10, Ed. Biblica, 2006
3. Biblia - Cf. Geneza (Facerea) 1, 26 și I Corinteni 11,7; și Înțelepciunea lui Solomon 2,23
4. Constituția României
5. Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită)
6. David R. Hawkins, Putere versus forță. Determinanții ascunși ai comportamentului uman, Ed. CARTEA DAATH an. 2007, pp. 159-164
7. E. Laszlo, S. Grof, P. Russel, Revoluția Conștiinței, Ed. Elena Francisc, București, 2009
8. Sfântul Nectarie de la Eghina, Morala creștină, ed. Doxologia, 2013, <https://doxologia.ro/cuvant-de-folos/despre-menirea-omului-ca-fiinta-rationala>

Surse online

9. Arhimandritul Mihail, Evanghelia tâlcuită. Evanghelia după Matei <https://ganduridinortodoxie.wordpress.com/pravila-de-rugaciune-bogorodicinai-a-nascatoare-de-dumnezeu/page/674/>
10. <https://stanislavgrof.com/>

¹⁶ Rom. 12,2.

¹⁷ Extras din Sfântul Nectarie de Eghina, *Morala creștină*, carte în curs de tipărire la Editura Doxologia.